

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

¹Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку Національної Академії Наук України.

Анотація: У статті розглянуто термін «інноваційна діяльність» згідно з різними поглядами дослідників та запропоновано методологічна основа щодо оцінки ефективної реалізації інноваційної діяльності на підприємстві.

Ключові слова: інновації; трансформація; економічна політика; оцінка.

Abstract: The article examines the definition "innovative activity" according to different views of researchers and proposes a methodological basis for evaluation the effective implementation of innovative activity at enterprise.

Keywords: innovations; transformation; economic policy; evaluation.

Теперішній час характеризується розпалом пандемії COVID-19 і невирішеним військовим конфліктом між Росією і Україною, що впливає на життя та засоби до існування. Але також ситуація, що склалася надає багато прикладів людської винахідливості, стійкості і адаптивності. Визначити, що найкраще реалізується у створенні екосистеми, де суб'єктами інноваційно-впроваджувальної діяльності виступають підприємства показує Глобальний інноваційний індекс (ГІІ). Згідно рейтингу ГІІ 2021 р., який оцінює 132 країни світу по їх інноваційному ландшафту, Швейцарія (1 місце) є найінноваційнішою країною у світі, за якою слідує Швеція (2 місце), США (3 місце) та Великобританія (4 місце). Інноваційна екосистема України посідає на 49 місці і потребує підтримки цілеспрямованої політики [1]. Підсумовуючи можна констатувати, що сьогоднішні лідери надають пріоритет перевагам бізнесу та областям можливостей для майбутнього зростання, зокрема інвестиціям в інновації. Протилежна тенденція спостерігається в Україні, в економіці якої потенціал науково-технічної підтримки недостатній, а рівень ефективності інноваційної діяльності на підприємствах значно нижче, чим в розвинених країнах.

Враховуючи той факт, що рівень економічного розвитку країни відображається у безперервному підвищенні активізації факторів виробництва, в якій інновації забезпечують технологічний прогрес, з'являється запит на пошук інструменту для оцінювання інноваційної діяльності на підприємстві. Huang et al. [2] стверджує, що саме інноваційна діяльність дозволяє створювати нові ціннісні пропозиції у бізнес-моделі, являючи собою підприємницький інструмент, необхідний ефективної роботи та прибутковості в умовах ринкової економіки. Ziburanna and Lutska [3] визначають інноваційну діяльність, як комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових та комерційних кроків, які призведуть до впровадження інновацій з метою досягнення стратегічних конкурентних переваг підприємства на ринку [4]. Результатом інноваційної діяльності виступає фінансова вигода [5], яка характеризується ефективністю прийнятих рішень управлінською командою щодо інноваційного потенціалу підприємства, з урахуванням його структурних складових [6]. В другому контексті Ху [7] дослідив питання уповільненого зростання факторів продуктивності, описавши їх через процес реалізації інноваційної діяльності на підприємстві. Дослідник виявив, що основною перешкодою для використання інновацій на підприємстві є відсутність технологічних інструментів, що вирішують проблеми цифрової економіки. У цьому контексті підприємства виконують роль новаторів, які стимулюють розвиток національної економіки, що має очевидне політичне значення та теоретичну цінність.

Моніторинг сучасних досліджень [8 - 10] щодо оцінки результатів інноваційної діяльності на підприємстві виділяє декілька методологічних підходів до інструментарію оцінювання ефективної реалізації інновацій (рис. 1):

Рисунок 1. Методологія і інструменти оцінювання інноваційності підприємства.
Джерело: авторська розробка

На рис. 1 зведені сучасні інструменти оцінювання діяльності щодо основних структурних складових інноваційного потенціалу підприємства і, є важливим доповненням до існуючих досліджень. Отримані результати аналізу показали, що в основному інструментарій оцінювання спрямований на вимірювання інноваційності підприємства в рамках чотирьох аспектів: здатність підприємства до інновацій, якість інноваційної продукції, людський капітал, рівень розвитку внутрішніх бізнес-процесів. Ключовим висновком, отриманим у ході моніторингових досліджень щодо методології і інструментарію оцінювання ефективної реалізації інноваційної діяльності на підприємстві, є виокремлення трьох основних підходів, таких як:

- змішаний підхід - пропонує оцінювати інноваційні екосистеми за показниками як у якісному, так і у кількісному аспектах, що надасть уявлення про створення соціальної та економічної цінності. До таких показників відносять: наявність унікальних проєктів; розвиток мережних ефектів; попит на бізнес; інвестиції у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НІОКР); нові підходи до співпраці; технологічне партнерство; комерціалізацію інновацій; стійкість ланцюжка поставок; утримання технічних талантів та створення інклюзивної робочої сили;
- метод рейтингових оцінок - заснований на ключових показниках національних статистичних управлінь, які орієнтовані на дослідження та інновації в рамках пріоритетів розвитку національної економічної системи країни;
- порівняльний підхід - включає моніторинг та збалансовану систему показників, що використовуються для Європейської шкали інновацій. Цей підхід дозволяє оцінювати відносно сильні та слабкі сторони національних систем досліджень та інновацій, відстежувати прогрес і визначати пріоритетні галузі для підвищення інноваційної ефективності.

Загалом можна констатувати, що серед розглянутих підходів в умовах економічної кризи, створеною пандемією COVID-19 та нападом Росії на Україну, метод рейтингових оцінок буде найбільш якісним інструментом для вимірювання інноваційної діяльності на підприємстві та результатів економіки для осіб, які приймають рішення в уряді та бізнесі, оскільки спирається на об'єктивні показники відкритих ресурсів статистичних баз даних і доступні як для експертів розвинених країн, так і країн, що розвиваються.

Підсумовуючи, можна виділити той факт, що запроваджена у дослідженні методологічна основа, яка полягає у наданні стратегічної оцінки інноваційної діяльності в контексті практичних дій управлінськими командами підприємств буде сприяти якісному розвитку національної економіки та підвищенню економічної стійкості в умовах глобальних змін, оскільки орієнтована на національні системи досліджень та інновації.

Застосування отриманих знань у майбутніх дослідженнях прискорять інноваційні структурні зміни на макрорівні шляхом впровадження інноваційних досягнень у фактори і сприятимуть реалізації режиму трансформації, оновленню виробничої структури та якісному економічному розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

1. The Global Innovation Index 2021: Tracking Innovation through the COVID-19 Crisis. Report. 14-th Edition: *WIPO*. 2022. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf
2. Huang H., Qi B., Chen L. Innovation and High-Quality Development of Enterprises—Also on the Effect of Innovation Driving the Transformation of China's Economic Development Model. *Sustainability*. 2022. № 14. 8440. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14148440>
3. Zaburanna L., Lutska T. Assessment of management effectiveness of innovation and investment activity of enterprises. *Marketing and Management of innovations*. 2017. № 4. Pp. 162 – 175. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2017.4-14>
4. Ferreira J., Fernandes C., Ratten V. Entrepreneurship, innovation and competitiveness: What is the connection? *International Journal of Business and Globalisation*. 2017. № 18 (1). Pp. 73–95. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJBG.2017.081030>
5. Erbguth J., Schörling M., Birt N., Bongers S., Sulzberger P., Morin J. Co-creating innovation for sustainability. *Gruppe. Interaktion. Organisation. Zeitschrift für Angewandte Organisationspsychologie (GIO)*. 2022. Volume 53. Pp. 83–97. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11612-022-00619-8>
6. Abdukhalilovich T. Improving the mechanism for managing the innovative potential of construction enterprises. *World Economics & Finance Bulletin (WEFB)*. 2022. Vol. 16. 3 p. ISSN: 2749-3628
7. Xu L. D. Industry 4.0—Frontiers of fourth industrial revolution. *Systems Research and Behavioral Science*. 2020. 37 (4). Pp. 531–534. DOI: <https://doi.org/10.1002/sres.2719>
8. Knubley J. Building superclusters for Canada. *Toronto: Brookfield Institute*. 2021. 21 p. URL: https://brookfieldinstitute.ca/wp-content/uploads/Superclusters_Final2.pdf
9. Bousmah I., Branch S. Entrepreneurship in rural Canada: Necessity or opportunity driven? *Ottawa: Innovation, Science and Economic Development Canada*. 2021. 21 p. URL: [https://www.ic.gc.ca/eic/site/061.nsf/vwapj/HTML_Entrepreneurship-rural-Canada3.pdf/\\$file/HTML_Entrepreneurship-rural-Canada3.pdf](https://www.ic.gc.ca/eic/site/061.nsf/vwapj/HTML_Entrepreneurship-rural-Canada3.pdf/$file/HTML_Entrepreneurship-rural-Canada3.pdf)
10. Gospodinova S., Miccoli F., Grammenou M. What is the European Innovation Scoreboard? *Europe Commission, Brussels*. 2021. 6 p. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/qanda_21_3050

Леванда Олена М. – кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку Національної Академії Наук України, м. Харків, e-mail: helenlevanda@ukr.net

Levanda Olena M. – PhD (Economics), Junior Researcher, Research Center for Industrial Development Problems of the NAS of Ukraine, Kharkov, e-mail: helenlevanda@ukr.net